

PRÓBAÉRETTSÉGI • 2004. május

BIOLÓGIA

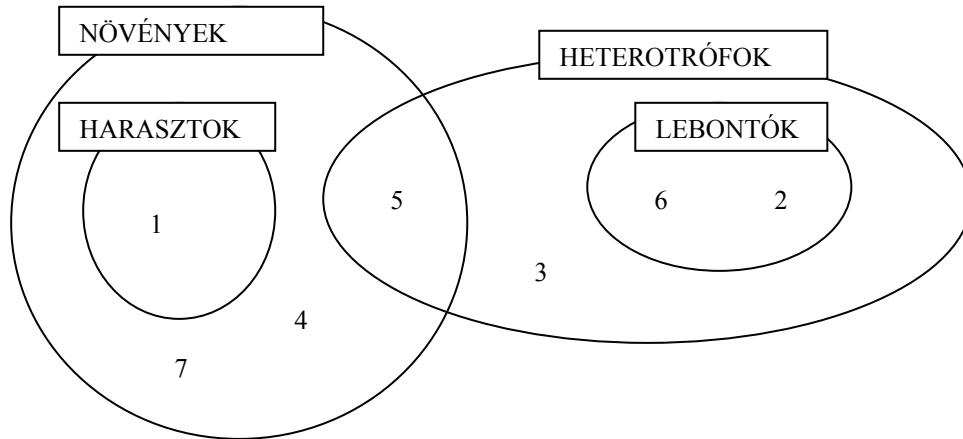
KÖZÉPSZINT

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

1. Az élőlények csoportosítása (7 pont)

Minden jó helyre írt szám 1 pont.

2 A madarak szervezete (10 pont)

1. Hőszigetelés, repülés (a test fajsúlycsökkenése, fészeképítés egyes esetekben)
(Ezek közül bármely kettő, vagy két más, tartalmilag helyes válasz).

1 pont

2. mellső végtag (az egyes csontok megnevezése is jó)

1 pont

3. szaru

1 pont

4. zúzógyomor

1 pont

5. A légzsákokban található levegő vagy: a kettős légzés (más tartalmilag ezzel egyező válasz is elfogadható)

1 pont

6. Üreges csontok

1 pont

7.

állatcsoport	szerv és jellemzője	mi a feladata? (életmód)
Pl. ragadozók	horgas csőr	alkalmas az áldozat megragadására és széttépésére
Pl. vízi madarak	úszóhártyás láb	alkalmas az evezésre

Bármely két jó válasz elfogadható, ha a testfölepítést és az életmódot kapcsolatba hozza.

2 pont

8. Állandó (elfogadható még: magas)

1 pont

9. Tollak hőszigetelése / fejlett légzőrendszer / intenzív anyagcsere – bármely tartalmilag jó válasz elfogadható.

1 pont

3. A nemi ciklus (10 pont)

1. Petefészek
2. Ovuláció
3. Agyalapi mirigy (elülső lebeny)
4. 14-16.
5. szedercsíra
6. méh nyálkahártya
7. sárgatest
8. vastagodását / mirigyekben gazdagodását (bármelyik jó)
9. sárgatest serkentő (LH)
10. menstruáció (menses)

4. A szem részei (10 pont)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	C	C	B	C	B	A	C	A	A

5. Az ember légzése (10 pont)

1.	A folyamat során a rekeszizom összehúzódik.	A
2.	A tüdőben a nyomás a légköri nyomás alá csökken.	A
3.	A léghólyagok kitágulnak.	A
4.	A tüdő a mellhártyák segítségével követi a mellüreg térfogatváltozását.	C
5.	A tüdőben uralkodó nyomás megegyezik a külső légnyomással.	D
6.	Oxigéndús levegő áramlik a tüdőbe.	A
7.	A folyamat megindításában a legfontosabb inger a vér szén-dioxid szintjének emelkedése.	A
8.	Akaratunkkal is befolyásolhatjuk.	C
9.	Az áramló levegő nitrogént is tartalmaz.	C
10.	A szervezetből szén-dioxidot és vízgőzt távolít el.	A

6. Az Rh – összeférhetetlenség (7 pont)

1. C	<i>1 pont</i>
2. BD (1 betű – 1 pont)	<i>1 pont</i>
3. C	<i>1 pont</i>
4. igaz	<i>1 pont</i>
5. igaz	<i>1 pont</i>
6. hamis	<i>1 pont</i>

7. A dohányzás (12 pont)

Minden helyes válaszra *1 pont* adható.

1. A „fejlődő” (elmaradott) országokban.
2. A fejlett országokban.
3. A középkorú lakosság dohányzása csökken, a fiataloké nő.
4. $2,6 / 10 \text{ millió} = 0,26$, azaz 26 %.
5. 28-30 ezer
6. A halálozást más tényező is okozhatja. Vagy: a dohányzás csak a megbetegedések valószínűségét növeli (mutációk és daganatos gócok gyakoriságának növelése, a javító enzimszisztéma hatékonyságának csökkentése). (Más jó megfogalmazás is elfogadható).
7. egészségügyi felvilágosítás
dohányzásellenes kampányok
reklámok tilalma
füsmentes helyek kijelölése (A négy válasz teljes felsorolásáért adható meg az 1 pont).
8. a füsmentes helyek kijelölése
9. Minden érvekkel alátámasztott vélemény elfogadható. Például: A kampányoknak vagy a reklámoknak kevésbé hisznek a fiatalok. Vagy: A fiatalok nagyobb számban látogatják azokat a szórakozóhelyeket, ahol nem tilos a dohányzás.
10. Minden érvekkel alátámasztott vélemény elfogadható. Például: A „fejlett országokban” a nők egyenjogúságuk hangsúlyozása miatt dohányoznak nagyobb arányban, mint a „fejlődő” országokban. Vagy: A nők felelősségtudatata gyermekeik egészségére gondolva nagyobb, mint a férfiaké (mindkét társadalomban). Vagy: a férfiak körében a fokozott stressz elviselése miatt alakult ki ez a szokás.
11. Radioaktív, röntgen vagy UV sugárzás. Karcinogén vegyületek vagy anyagok (pl. azbeszt, le nem bomlott növényvédőszer, égett olaj stb.).

12. A dohányfüstből felszabaduló anyagok átjutnak a méhlepényen, ezért a magzat életét is veszélyeztetik (mutagén és rákkeltő hatás).

8. Lorenz megfigyelése (7 pont)

1. bevésődés (imprinting)

1 pont

2.	Bevésődés	Feltételes reflex
Kialakítható	Korai életszakaszban	Bármikor (nem csak egy bizonyos időszakban)
Hatás ideje	Egész életre (hosszú időre)	Kioltható, feltétlen és feltételes gátlással, illetve ha nem kap megerősítést

Minden ezzel egyenértékű megfogalmazás elfogadható.

4 pont

3. Az udvarlás (násztánc, dürrögés) mozgássora

1 pont

Ez nem tanult, bizonyítja, hogy *minden* pávakakas azonos módon hajtja végre.

1 pont

9. Miről szól a karikatúra? (7 pont)

Minden helyes válasz *1 pont*.

1. Szén-dioxid. (Elfogadható még: vízgőz.)
2. A Föld légköri rendszerének megváltozása, egyes helyeken fölmelegedés, máshol lehülés. A jégsapkák esetleges olvadása következtében tengerszint emelkedés. Sivatok terjedése. *Más helyes megfogalmazás is elfogadható.*
3. Fotoszintézis során megkötik a légköri szén-dioxidot. *Nem fogadható el: „növelik az oxigénszintet”.*
4. Nő a szén-dioxid szint. (Elfogadható még: csökken az oxigén-szint).
5. Nem, mert az időegység alatt keletkező szén-dioxid ilyen körülmények között megegyezik az időegység alatt megkötött szén-dioxid mennyiségével. *Más, ezzel egyenértékű megfogalmazás is elfogadható.*
6. Igen, fokozza (a keletkező szén-dioxid miatt).
7. *Bármely olyan válasz elfogadható, mely a szén-dioxid szint csökkenéséhez vezet.*
Például: tömegközlekedés fejlesztése a személygépkocsik helyett, üzemanyag-takarékos motorok kifejlesztése, erdőtelepítések, megújuló energiaforrások hasznosítása.